

SLOVANSKÉ MÝTY

LITERATURA KE STUDIU SLOVANSKÉ MYTOLOGIE:

- Doležalová, Iva. ***Náboženství Slovanů*** (Brno, 1996)
- Máchal, Jan. ***Bájesloví slovanské*** (Olomouc, 1995)
- Pitro, Martin; Vokáč, Zdeněk. ***Bohové dávných Slovanů*** (Praha, 2002)
- Profantová, Naďa; Profant, Martin. ***Encyklopedie slovanských bohů a mýtů*** (Praha, 2004)
- Šindlářová, Irena; Růžička, Josef. ***Mýty a báje starých Slovanů: božstva, svatyně, bájesloví, tradice*** (Olomouc, 2003)
- Téra, Michal. ***Perun : Bůh hromovládce*** (Červený Kostelec, 2009)
- Třeštík, Dušan. ***Mýty kmene Čechů*** (Praha, 2003)
- Váňa, Zdeněk. ***Svět slovanských bohů a démonů*** (Praha, 1990)
- Wollman, Frank. ***Slovesnost Slovanů*** (Praha, 1928)

- **pravlast Slovanů** jako jednotného etnika (tzv. Protoslovanů) se nacházela někde kolem **Kavkazu** v západní Asii (snad mezi Kaspickým a Černým mořem) nebo v **Podněpří** (dnešní Ukrajina a Bělorusko)
 - dlouho se mělo za to, že k hromadné **expanzi na západ** (stěhování národů) došlo kvůli masivním přesunům **nomádských kmenů** z východu Asie (zejm. Hunů a Avarů)
 - důvod mohl být jiný: dramatické **globální ochlazení** v letech **535 a 536** (způsobeno dle nejnovějších výzkumů výbuchem vulkánu, který zastínil atmosféru, v ledovcových vrstvách z těch 2 let se nachází výrazné množství sloučenin síry, což není typické pro pád asteroidu, aktivní sopky však bývají plné síry)
 - řada pohanských kmenů tehdy opustila svá původní sídliště a vydala se hledat nové domovy – i **Slované**, kteří se začali usazovat v JV a střední Evropě
 - **romantizující názor** zejm. národních obrozenců z 19. stol., že Slované byli nábožensky šťastní lidé slavící nespočet svátků a žijící v bezstarostných sexuálních nevázanostech, **neodpovídá dobové realitě!**

slovanské jazyky (20. stol.)

Naše znalosti slovanského náboženství:

- hlavní komplikace: nedostatek **autentických svědectví** o duchovní kultuře Slovanů (včetně mytologie)
 - naše povědomí o náboženském myšlení Slovanů zůstává proto leckdy na úrovni **hypotéz**
- náboženství starých Slovanů, tzv. **slovanské pohanství**, vykazuje **indoevropský původ** s řadou svébytných prvků
- nejde o náboženství **homogenní**, neboť utváření jeho **kosmologie a mytologie** se rozvíjelo uceleně jen během dávného sdílení **společné pravlasti**
- studium slovanského náboženství ztíženo **christianizací** následující **příliš brzy** po **rozštěpení jednotlivých kmenů**
 - u nás misie Konstantina a Metoděje na Velké Moravě v 9. stol.
 - snahy vymýtit předkřesťanské mýty i bohy vedla k odsunu **pohanských kultovních praktik** do **ilegality tajných kultů** venkovského lidu, s čímž křesťanství svádělo boj po mnoho staletí

- jedním z důvodů **přijetí křesťanství** v Evropě byl fakt, že nově vznikající **státní celky** (i ty slovanské: Kyjevská Rus, Velká Morava, Bulharsko, Polsko, Čechy) hledaly něco, co jim poskytne **pocit jednoty** – tím bylo **společné náboženství**
 - křesťanství se stalo **1. sjednocujícím evropským principem** (silnějším než **etnická a jazyková roztržitost** tehdejší Evropy)
 - v **novověku**, hlavně během osvícenství (ale silně už během gotiky a renesance) došlo k tomu, že náboženství postoupilo své místo **kultuře** (literatuře, malířství, architektuře, filosofii...), která se stala novou **realizací společných hodnot**, jimiž se Evropané společně definovali, identifikovali a poznávali
 - nyní se možná uskutečňuje 3. taková fáze (postmoderní): **kultura** postupuje své místo – ale čemu? politickému sjednocení? hospodářskému sjednocení? principům demokracie a tolerance? – nejde už o žádnou společně chápanou tvorbu (kulturní hodnoty) ani o společné náboženství, což může snadno vést ke scestí a opětovné **ztrátě evropské identity...**

- ještě dlouho po přijetí křesťanství mnohde provozován **náboženský dualismus**
 - existovala **dvojvíra** („dvojvěří“ – praktikování dvojího náboženství), kdy **pokřtění** vyznavači křesťanství neoficiálně a často tajně na odlehlých místech provozovali **pohanský kult praotců**
- staroslovanské náboženské představy byly ovlivněny také **vikingskými kmeny** (Slované s obyvateli Skandinávie obchodovali i bojovali)
 - místo konání veřejné bohoslužby slovansko-pohanského kultu se nazývalo **kapišče**: název odvozen z normanského slova „kap“ (**modla**)
 - když vikingský **kníže Rurik** přišel s družinou na Rus, vytvořili tam **synkretismus** svých a původních slovanských **náboženských představ** (např. vlastnosti severského boha **Thora** připsány **Perunovi**), anebo šlo jen o **analogii** obou božstev?
 - **Rurik**: legendární/mytický zakladatel nejstarší ruské panovnické dynastie **Rurikovců**, původem švédský Varjag, jenž od roku **862** vládl **Novgorodu** na žádost místních slovanských obyvatel

- snad i díky tomu Slované někdy používali **skandinávské runy** (**Varjagové** byli vikingským, resp. normanským kmenem podnikajícím obchodní i kořistnické výpravy Evropou dokonce až do Černomoří a oblasti Kaspicka)
- **kníže Vladimir** (ujal se v Kyjevě vlády r. 980 a vládl do r. 1015) se pokusil o **náboženskou reformu** a tím o oživení dosavadního pohanského náboženského systému:
 - **hierarchizoval původní božstva** na bohy „**státní**“ a ty „**ostatní**“, kteří měli hrát spíš roli soukromých a rodových bohů a bůžků (viz např. bůh **Marduk** v Mezopotámii: mýtus o jeho vítězství nad bohyní Tiamat)
 - důvod reformy neznáme – snad šlo jen o takovou drobnost, že uzavírali smlouvy s **Byzancí**, která v nich přísahala při **Kristu**, a chtěli také při někom přísahat, a tak ze svých bohů vyvolili **Peruna** a **Velesa**
 - tento reformní pokus neměl žádný větší význam: svatyně ani obětiště nehrály u Slovanů sjednocující roli
 - ostatně i antický **Řím** měl oficiální **státní bohy** (Jupiter, Juna, Mars, Victoria, Fortuna, Merkur, Herkules, Apollon, Venuše, Minerva aj.) a **lokální bohy** na teritoriích, která Řím anektoval, navíc v době císařství přibýlo **zbožštění císaře**

- proč **slovanské pohanství** nehrálo **sjednocující úlohu** na vyšším stupni vývoje společnosti starých Slovanů?
 - většinovým **křesťanským okolím** v Evropě se to plně vysvětlit nedá
 - evropská společnost dospěla k jinému stupni vývoje: **evropská všejednota**, která se začala stávat prvořadým úkolem doby, vycházela z nutnosti konsolidovat územní celky pro jednotlivá etnika, což neodpovídalo možnostem **pohanských náboženství**
 - **křesťanství** stálo na vyšším stupni oproti pohanským systémům, řešilo mj. i **sociální otázky**, navíc křesťanský **monoteismus** (resp. božská Trojice) byl jednoduchý na pochopení
 - **systém slovanských bohů** byl složitý a nepřehledný, a to i přesto, že původně široký **panteon slovanských božstev** se postupem času zužoval
 - Slované navíc neměli **kněze** v pravém smyslu – jen ve významných obchodně-kultovních střediscích měli tzv. **žrece** (např. v rujanské Arkoně, v Kyjevě, v Mikulčicích atd.), jinde roli náboženského provozovatele běžně plnila v rodinách **hlava rodu**

- etymologie slova **žrec**: od slova „**žrát**“ (nikoli od „zřet“ a odtud někdy nesprávně uváděné „zřece“), oběť byla nazývána „**žertvou**“ a tekutá oběť někdy „**úlitbou**“ (viz též názvy původních kultišť dochované do současnosti – např. Žerotín v okr. Louny, Žerotín v okr. Olomouc; Žerotice a stejnojmenné zřícené hradiště u Znojma apod.)

Prameny k mytologii a náboženství Slovanů:

- většinu záznamů o duchovním životě Slovanů máme od **křesťanských autorů**, vyznačují se však zaujatostí
- autentičtější popisy duchovního života Slovanů máme od dobových **byzantských, arabských a židovských** autorů
- vzhledem k pozdnímu příchodu Slovanů do Evropy máme minimum **antických záznamů**
 - z nich žádné nepopisují **náboženství Slovanů**, jako tomu bylo v případě Keltů a Germánů
 - zatímco antické záznamy o **keltském a germánském náboženství** jsou cenné hlavně pro jejich autenticitu (antika oceňovala **keltskou**

spiritualitu a keltskou moudrost, na rozdíl od pozdějších křesťanských zdrojů, které jsou poznamenány zjevnou **intolerancí**)

- Římané projevovali vstřícnost ke germánskému i keltskému **polyteismu** (nejinak by tomu bylo u Slovanů), bylo běžné, že se např. v **chrámu Apollona** či **Merkura** setkávali s Římany i Keltové a Germáni (i oni měli ve svém panteonu **obdobné bohy**, jen je jinak oslovovali a jiným způsobem jim obětovali)
- **Slované** do JV Evropy (na Balkán) přicházeli od **4. stol.** a odtud potom dál do střední Evropy v **6. a 7. stol.**
 - zde se k odlišení od germánských kmenů nazývali „hovořící“ („slov“/ „slav“ znamená hovořit), zatímco Germáni pro ně byli „němí“ čili Němci (vzájemně si nerozuměli)
- **3 jazykové oblasti Slovanů:**
 - **východní:** Rusové, Ukrajinci, Bulhaři
 - **jižní:** Srbové, Chorvati, Slovinci
 - **západní:** Poláci, Češi, Slováci, Polabští Slované, Lužičtí Srbové

- přijetí křesťanství u nás v **9. stol.:**
 - **845** bylo v Řezně jednorázově pokřtěno **14 českých knížat**
 - **862** vyslal velkomoravský kníže **Rostislav** poselstvo k byzantskému císaři **Michaelovi III.** s prosbou o vyslání duchovních, kteří by vedli bohoslužby v slovanské řeči a položili základy církve na Velké Moravě, jejíž obyvatelé už byli seznámeni s křesťanským učením od misionářů z Východofranského království (Rostislav se bál politického a náboženského vlivu německých kmenů, nechal latinsky mluvící kněží vyhnat)
 - **863** dorazili na **Velkou Moravu** věrozvěsti **Konstantin a Metoděj**
 - **883** byl **český kníže Bořivoj I.** i se svou ženou pokřtěn Metodějem na Velké Moravě (začátek christianizace v Čechách)
 - **polský kníže Měšek I.** přijal křesťanství až roku **966** (aby se mohl oženit s dcerou českého knížete **Boleslava I.** Doubravkou, musel přijmout křest, tím se začalo křesťanství šířit z Čech do Polska)

Záznamy o původním náboženství Slovanů:

- římscí autoři **Plinius Starší** a **Tacitus** sice zmiňují Slovany, o jejich náboženství však nepojednávají
- nejstarší zmínky o jejich kultu pocházejí až z **6. stol. n. l.**, tedy z doby jejich exodu, když z východu Evropy pronikali na **Balkán**:

- nejstarší dochovaná zmínka o náboženství Slovanů je ve spisu **Válka s Góty** byzantského historika jménem **Prokopios z Caesareie** (známý především svým dílem o byzantsko-perských, byzantsko-vandalských a byzantsko-ostrogótských válkách za vlády císaře Justiniána I.), který zde dělí Slovany na „Slovany a Anty“, a o jejich víře píše:

„Uznávají, že je jediný bůh, tvůrce blesku a všeho pán, i obětují mu skot a všeliká zvířata. O osudu nic nevědí a vůbec neuznávají, že by měl nějakou moc nad člověkem. Ale když jim hrozí smrt buď nemocí stíženým, nebo do války se chystajícím, slibují, vyvážnou-li, že ihned bohu oběť přinesou za své záchránění. Vyvážnuvše obětují, co přislíbili, a domnívají se, že si sjednali záchranu touto obětí. Ctí i řeky a nymfy a některé jiné démony. Všem obětují a při obětech věštby konají.“

- z 6. stol. pochází též **byzantská kronika**, jejímž autorem byl laannes Malalas z Antiochie, jejíž překlad do ruštiny byl začleněn do *Ipatějevského letopisu* z počátku 12. stol. (tj. do 3. redakce *Povesti vremennych let*):
 - jsou tu uvedeni někteří bohové uctívání Slovy ještě z doby jejich společného soužití: **Svarog** a **Dažbog** coby jeho nástupce
- ze **7. a 8. stol.** máme jen velmi kusé zprávy, např. v souvislosti s dobýváním byzantských měst Slovy
- další kusé zmínky máme až z **konce 9. a počátku 10. stol.:**
 - např. v *kronice Widukindově*, v české *Kristiánově legendě o sv. Václavu* či záznamy od byzantského císaře Konstantina Porfyrogenneta
- podrobnější jsou až zprávy arabských autorů z **10. stol.:**
- Ibn Fadlán líčí pohřeb ruského velmože z roku **922** s mnoha odkazy na představy o **posmrtném životě:**
 - velmož pohřben několik dnů po smrti – po vykonání patřičných rituálů když bylo tělo uloženo na dřevěnou loďku i s milodary a výbavou na onu

cestu, na loďce byla hranice dříví, na niž se připojila k nebožtíkovi i jedna jeho otrokyně, pak byla loďka zapálena a puštěna po proudu řeky (celý popis in: Lutovský, Michal – *Hroby předků : sonda do života a smrti dávných Slovanů*)

- Mas'údí píše o **obětech a chrámech** slovanských bohů stojících na výšinách
- nejvíce informací poskytují prameny z **11. a 12. stol.**, vztahující se k oblastem, kde se původní náboženství udrželo dlouhou dobu ve své původní podobě
 - na SZ u **Polabských Slovanů** a na V u **Pobaltských Slovanů**
- tyto slovanské kmeny si své původní náboženství uchovaly až **do 12. stol.** jako jeden ze základních rysů vlastní identity proti sílící **christianizaci** (často konané mečem), k pramenům z uvedených oblastí patří:
- **11. stol.:**
 - 1) kronika Thietmara z Merseburgu z let 1012–1018 (biskupa působícího v prostředí kmene **Luticů**)

- 2) *Dějiny hamburské církve* z let 1074–1076 od [Adama z Brém](#), který působil coby kanovník na okraji slovanského území
- **12. stol.:**
 - 1) mnohé zaznamenal ve své **kronice** z let 1185–1201 dánský kněz saského původu [Saxo Grammaticus](#), i přes svůj negativní vztah k pohanům zanechal podrobný popis **chrámu v Arkoně**, kultu **Svantovita na Rujaně**, zaznamenal úlohu **kněží** a význam **orákul**
 - 2) **životopisy** biskupa [Otty Bamberského](#), který podnikl 2 misijní cesty do **Pomořan** (1124–5 a 1128), jsou též spolehlivým pramenem, informují o **svatyních** a **idolech** ve Štětíně, Wolinu a Wolgastu
 - podobně jako v případě **dobývání Ameriky** máme i u starých Slovanů nejvíce záznamů o původní, ještě málo dotčené kultuře právě z pera **biskupů**, kteří přišli s dobyvateli ve snaze obrátit pohany na křesťanství
- polský film *Staré báje Vikingů* (r. Jerzy Hofmann, 2003, orig. název *Stara baśń: Kiedy słońce było bogiem*) pojednává o staroslovanskému kultu v době před příchodem křesťanství (cca 9. stol.)

- co se týká **našeho území**, dochované písemné prameny o náboženství před počátkem christianizace kmenů žijících u nás jsou skrovné:
 - 1) **legendy** z 10. a 11. stol.
 - 2) ***Kosmova kronika*** z počátku **12. stol.** – obsahuje výtahy ze **zákazů slovanských zvyklostí**, které vydal kníže **Břetislav I.** s biskupem Šebířem v roce 1039 a poté **Břetislav II.** roku 1092
 - 3) ***Homiliář opatovický*** dokládá významné přežívání předkřesťanských náboženských zvyků, praktik a představ na přelomu **11. a 12. stol.**
- velmi málo pramenů máme z oblasti **polské a lužicko-srbské**
- poměrně dost jich máme v případě **východních Slovanů**:
 - 1) množství zpráv poskytuje letopis ***Povest vremennych let*** z konce 11. a počátku 12. stol., popisuje **ruský panteon a kult až po křest knížete Vladimíra** (přijetí křesťanství) [česky je k dispozici v překladu K. J. Erbena i s jeho poznámkami]
 - 2) četné **traktáty** určené k **poučení duchovenstva** v boji s pohanskými kulty, zvyky a představami

- 3) cenné jsou i **životopisy svatých, apokryfy** a další spisy, z nichž se 2 pokoušejí mj. o nástin **vývoje slovanského pohanství**:
 - ***Slovo sv. Grigorija Bogoslova***
 - ***Řeč filosofa k Vladimíru Velikému***
- * pozn.: teologie užívá termín **apokryf** k označení textu, který **nepatří do biblického kánonu**, povahou náboženského spisu se však kanonickému textu v různých ohledech blíží
- 4) ***Slovo o pluku Igorově (Oslavný zpěv o tažení Igorově)*** je staroruský **hrdinský epos** snad z konce **12. stol.** – uvádí některé zajímavé detaily týkající se bohů **Dažboga, Striboga** a **Chorse**, včetně jistých náznaků o bohu **Trojanovi**
 - dodnes vedeny **spory o jeho pravost** (není prokázané, nejde-li o podvrh, a prokázáno už to nejspíš nebude, protože rukopis shořel při **požáru Moskvy** roku **1812**, než mohl být vědecky prozkoumán, takže se dochoval pouze v opise pořízeném pro **Kateřinu II.**)
 - jde o jedno z nejznámějších lyricko-epických děl staroruské literatury (NN autor byl r. 1185 možná přímým účastníkem tažení), vzniknout mělo mezi léty **1185–1187**

- popisuje tažení proti kočovnému národu **Kypčaků** (obývajcímu stepi mezi Volhou a Dněprem), které pro ruské vojsko skončilo tragicky, když bylo zdecimováno přesilou a kníže Igor skončil v zajetí (byť uprchl a lid ho pak vítal jako hrdinu), právě v té době byla Kyjevská Rus vnitřně znesvářena, což patrně vedlo k porážce

- autor do textu zakomponoval i zmínky o některých **slovanských bozích** jako připomínku na **předkřesťanské období**

Vědecký přínos:

- obory zabývající se **náboženskými praktikami** přetrvávajícími ještě dlouho v křesťanském prostředí: **etnografie** a **etnologie**
- podíl na získávání pramenů **hmotné povahy** má též **archeologie**
 - zejména díky nálezům kultovních **idolů**, **obětišť** a **svatyň**, kultovních a magických **předmětů** a dokladů **pohřebního ritu** (původně žárového a následně cca od 9. stol. kosterního), který je odrazem nejen sociálního rozvrstvení Slovanů, ale především jejich názorů na posmrtný život
- problémem těchto nálezů je často jejich **nejednoznačná interpretace**

- spoluprací uvedených oborů (zejm. v oblasti srovnávacího studia náboženství a mytologie) byly víceméně **rekonstruovány náboženské představy Slovanů, jejich panteon, mnohé mýty a rituální praktiky**
 - v řadě případů jsou však tyto rekonstrukce na úrovni **hypotéz**, s jistotou toho vlastně lze o náboženství starých Slovanů tvrdit jen málo
- existuje též „**staroslovanská bible**“ tzv. ***Velesova kniha***
 - jde svým způsobem o obdobou našich **rukopisů KD a ZH**, neboť se oficiálně považuje za **pravděpodobný podvrh**
 - mnohé však svědčí o tom, že byla sepsána (ať už podle staršího opisu nebo podle lidových vyprávění) skutečně **před přijetím křesťanství na Rusi**
 - je psaná **runovým písmem** na dřevěných **bukových deskách**
 - zveřejněna byla r. **1950** dvěma jazykovědci, kteří rozluštili a přeložili její obsah, v podtitulu ji označují za „**staroruské vědy**“, což má odkazovat k dávné **indoevropské jednotě**

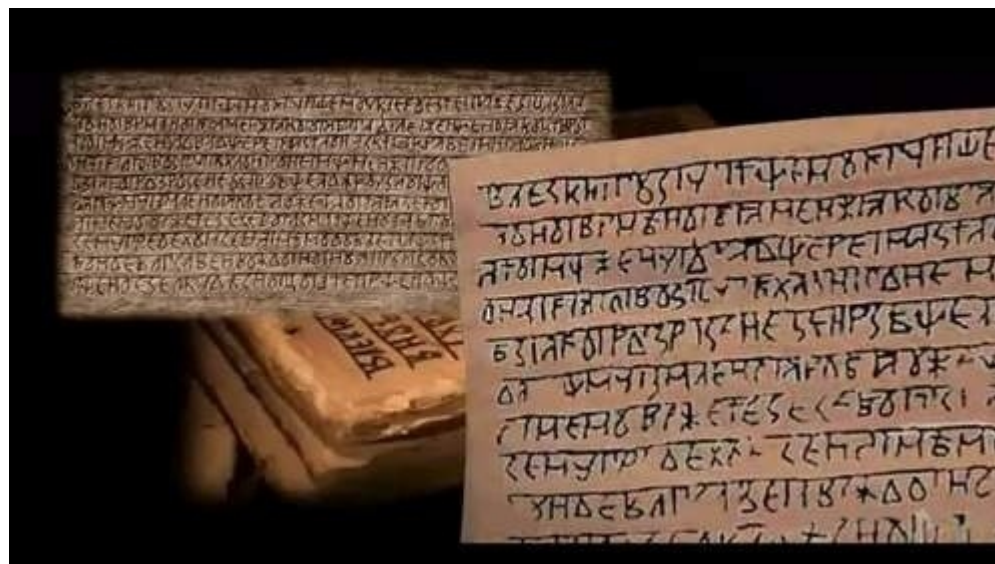
- knihu měl najít v roce **1919** bělogvardějec **Izenbek** v sídle rodiny Kurakinů v Charkově, po emigraci se ji marně pokoušel prodat muzeu v Bělehradu, později ji věnoval sběrateli Juriji Miroljubovovi, který desky ofotil a vrátil Izenbekovi, po jehož smrti roku **1941** se **ztratily...**
- *Velesova kniha* je přeložena do češtiny (2002 s pozn. aparátem)
- **proti pravosti** textu svědčí:
jazyk, který rekonstruovala slovanská **srovnávací jazykověda** (chyby ve fonetice, z hlediska etymologie nesystematická gramatika, občasné použití slov, která měla vzniknout až ve středověku)
- **zastánci pravosti** rukopisu tvrdí:
tyto nepřesnosti vznikly Miroljubovými **chybami v transkripci** původního textu (kterou vzhledem k tomu, že originál není k dispozici, nelze posoudit nebo opravit)
- z hlediska **mytologického** se zde objevuje několik **pozoruhodností**:
 - 1) patrně jde skutečně o **pozdní zápis starých tradičních textů** (ani **védy** ve verzi, ve které se dochovaly, nejsou nejstaršími originály)
 - 2) některé mytologické představy spisu mohly být ovlivněny **křesťanskými dezinterpretacemi** skutečných pohanských představ

(např. koncept **Bělboga** [nemáme ho nikde doloženého] v opozitu k **Černobogu** [ten existoval])

3) mísí se zde **západoslovanská a východoslovanská mytologie**, poněvadž podle historických výzkumů šlo do značné míry o odlišné náboženské systémy – nicméně tato etnika měla původně **společnou kulturu**

- někteří zastánci **slovanského novopohanství** i přes tyto námitky pokládají text za svou **svatou knihu**
- co popisuje *Velesova kniha*
 - mísí popisy **historických událostí s náboženskými a mytologickými pasážemi** a s jakýmsi sborovými **rituály** (modlitbami), čímž připomíná složení např. **Starého zákona** (doba **mytická a historická** se spolehlivě mísila i v posvátných textech jiných etnik)
 - **dějinné popisy** VK sahají snad až do **10. stol. př.n.l.**, kdy staří Slované žili v „*zemi sedmi řek za mořem*“ (snad JV Kazachstán?)
 - později putovali **přes Sýrii do Karpat**, kde byli nakrátko zotročeni králem „Nabsurem“ (snad babylonský Nabonassar?), a v Karpatech se měli usadit cca v **5. stol. př.n.l.**

- VK stručně popisuje i období **našeho letopočtu** (zejm. jako sérii vítězných válek s Góty, Huny, Řeky a Římany, zmiňují se zde i některé postavy **západoevropské historie** a **severské mytologie**: např. gótský král **Ermanarich** žijící ve **4. stol. n. l.**, na jehož době panování se zakládá datování historických událostí v knize)
- z období mezi **5.–9. stol.** se popisuje pouze vpád Chazarů a Bulharů
- VK končí popisem **rozvratu slovanské říše** švédskými Vikingy **Varjagy** (Rurik a jeho lid)
- jako **hlavního boha** uvádí **Triglava** coby trojici nejvyšších bohů: **Svaroga**, **Peruna** a **Svantovita**, což může být v případě Svantovita trochu překvapivé, protože ho máme bezpečně doložené jen od Z a J Slovanů (nicméně i Z a J Slované původně žili v lokalitě V Slovanů, takže vyloučit nemůžeme, že byl uctíván i v **Novgorodu** a v **S Rusku**)
- na jiném místě je však v této trojici místo Svantovita uveden **Veles** a následně jsou v úvodní části zvané „*Velebení*“ uvedeny **další trojice** božstev – tzv. Triglavové (byť se má za to, že Triglav byl jen jedním samostatným bohem, nikoli božskou trojicí)

ukázka ofocených bukových desek *Velesovy knihy*

II a' «ՏԵ ՔՆ ԽՓԵԲԵ,
ՍԵՐԹԻԵ — ԳՐԱՂՆԵՅ ՍՃԿԼՃՈՒՄՓԵԲԵ!»
ՏԵ ԽՃՄԵՆ,
ՈՒ ՄՃՄՅ ԵՆԼԻԿՅ ՏՂՆԵՅ ՍԵՄՓԵՃՄԵՆ,
ՃԵՆԼԻՃՄԵՆ Գ ՏԵՄԳՃԻՆ — ՃԻՃՆ ՔՃՃԻՆ,
ԽԿՃ ՃՃԵԲԵ ՄՃ.
ՏԵ ՔՃՃՅ ՔՃՃՅՏԿ ՄՆՓԵՂԵՈՒԿԵ
Ն ԵՏՃՏԿ ՔՃՃՅ — ՏԳՃՃՄԵՆ ԵՆՓԵՆԵՆ,
ԽԿՃ ԵՃԲԵՄԵ ԵՃ ՂԵԲԵ ՃՃ ԿՐՃՈՆԵ ՏԵՆ,
Ն ԵՆ ՃՂՄԵ ՄԻԿՃԼԵՃԵ ՄԵ ԵՃՄԵՐՅԵ,
Ն ԳՃՆ ԵՃՃԵ ՃԻՃՃՄԵ ՍՂՄՓԵ!
ՃԻՃԻՃՄՏՆ, ՃՃԿՃՈՆԵ ՄԵ ՍՐԵԻՃԵՃՄԵՆ,
ԽԿՃՃՃԵ ՏԵԵ ԿՃ ՄԵՄՅ ՄՐՃՃԵՃՄԵՆ
ՃՃ ՂՄՄԵ ՂՃՂԵՃԵ ՔՂՂՃԲԵՃԵՆ!

ՈՒ ՔՃԻՄ ՍԵՐՄՈՆԵՅ — ՂՐՃՄՃԵՐՅՅՄՅ
Ն ՔՃԻՄ ՍՐԵՆ ՔՃՐԵՈՒՆ
ՃՐՄԵՃՄԵՆ:
«ՃԻՃՃԲՆ ԽԵՂԵՈՒՆ,
Ն ՄԵ ՍԵՐԵՏԲՆԵՆԲԵ ԵՐՆՓՆԲԵ ԿՃՂԵ!
Ն ԿՃԻ ՄՃ ԵՃՃԵ ՏԲԵՅԵՄ ՍՐՆԵՅ
ՃՃ ՔՐՆՈՒՆ Ն ՃՃ ՔՐԻՅՈՆ ԵՆԼԻԿԵ!»
Ճ ԵՏՆ ՍՆՓՓՂԻՆ,
ԽԿՃԵՅ ՃԵ ՂՃՄԲԵ, ՃԻՃՃԲԵ ԵՆՓՈՒԵ
ՍՃ ՍԵՂԿՅ ՍԵՐՄՈՆԵՄ!

ukázka velebení Peruna

(z úvodní pasáže Velesovy knihy: „Velebení Triglava“)

Ո՞ր փառք ճշմարտացի ճշմարտութեան,
ճշմարտութեան փառք իրաւունքն ու իրաւունքն:
Ուրիշ իրաւունքն իրաւունքն,
իրաւունքն ճշմարտութեան:
Ուրիշ ճշմարտութեան ճշմարտութեան ճշմարտութեան:
ճշմարտութեան ճշմարտութեան,
Ո՞ր փառք ճշմարտացի ճշմարտութեան!
Ուրիշ ճշմարտութեան ճշմարտութեան:
իրաւունքն իրաւունքն իրաւունքն,
ճշմարտութեան փառք իրաւունքն,
իրաւունքն ճշմարտութեան — ճշմարտութեան ճշմարտութեան,
Ուրիշ ճշմարտութեան ճշմարտութեան,
Ուրիշ ճշմարտութեան ճշմարտութեան:

Փառքն իրաւունքն ճշմարտացի ճշմարտութեան:
«ճշմարտութեան փառք իրաւունքն!»
Ուրիշ ճշմարտութեան ճշմարտութեան ճշմարտութեան —
Ուրիշ ճշմարտութեան ճշմարտութեան ճշմարտութեան
ճշմարտութեան ճշմարտութեան ճշմարտութեան
Ուրիշ ճշմարտութեան ճշմարտութեան:
Ուրիշ ճշմարտութեան ճշմարտութեան ճշմարտութեան:
Ուրիշ ճշմարտութեան ճշմարտութեան:

«ճշմարտութեան ճշմարտութեան
Ուրիշ ճշմարտութեան ճշմարտութեան ճշմարտութեան!»
Ուրիշ ճշմարտութեան ճշմարտութեան, ճշմարտութեան ճշմարտութեան,
Ուրիշ ճշմարտութեան ճշմարտութեան:
իրաւունքն ճշմարտութեան ճշմարտութեան —
Ուրիշ ճշմարտութեան ճշմարտութեան:

Ուրիշ ճշմարտութեան ճշմարտութեան ճշմարտութեան,
ճշմարտութեան ճշմարտութեան ճշմարտութեան ճշմարտութեան,
Ուրիշ ճշմարտութեան ճշմարտութեան ճշմարտութեան,
Ուրիշ ճշմարտութեան ճշմարտութեան ճշմարտութեան:

ukázka velebení Svantovita („Svjetovida“)

- *Velesova kniha* mj. popisuje tři mytické světy
 - **Prav**: svět bohů, pro lidi neviditelný, vládne mu svým právem vládce bohů slunečního **Svaroga**, který vládne i ostatním dvěma světům; svět bohů byl stvořen na počátku bohem **Rodem**
 - **Jav**: hmotný svět lidí, to co je zjevné
 - **Nav**: podzemní svět mrtvých, kam odcházeli všichni zesnulí, vládne mu bůh **Veles**
 - všechny tři světy jsou zde přirovnány k symbolickému košatému **dubu**, přičemž Prav je jeho **korunou**, Jav jeho **kmenem** a Nav jeho **kořeny** zapuštěnými v zemi
 - viz také představa všehomíra jako několika úrovní stromu u starých Germánů/Vikingů
- někteří příznivci **novoslovanství** považují *Velesovu knihu* za posvátný spis, o jehož pravosti jsou přesvědčeni

Ukázky z *Velesovy knihy*:

- Část 1. – **Rodoviči:**

Věštba

1. Tu přilétl k nám Pták, usedl na strom a začal zpívat, a nebyla na něm dvě stejná pírka, i zářil různými barvami. A noc se změnila v den, a On zpívá písně o bitvách a rozbrojích.
2. Vzpomeňme si na to, jak se naši otcové, kteří na nás nyní shlížejí s modrého nebe a tak pěkně se na nás usmívají, bili s nepřáteli. A tak nejsme sami, nýbrž naši otcové jsou s námi. I pomýšleli jsme na Perunovu pomoc a spatřili Posla letícího tryskem po nebi na Bílém Oři. I pozvedá meč až k nebesům, roztíná oblaka, a hrom hřmí, a na nás se řine živá voda. A my ji pijeme, neboť vše, co pochází od Svaroga, vlévá do nás život. A my to budeme pít, neb to je zdroj božího života na zemi.
3. A tu se Kráva Zemun vydala do modrých polí a začala pojídat onu trávu a dávat Mléko. I začalo téci to Mléko po nezměrné nebeské báni a rozzářilo se v noci nad námi bezpočtem hvězd. A my vidíme, jak pro nás to Mléko září, a to je Cesta Pravdy, jinou se nesmíme dát.
4. Poslechni si, potomku, píseň Slávy! Chovej ve svém srdci Rus, která je a zůstane naší zemí!

5. A bylo naší povinností bránit ji před nepřáteli. I umírali jsme pro ni, jak umírá den bez slunce. A Slunce – Súrja tehdy nevycházelo, a byla tma. I nadcházel večer, a když večer umíral, nadcházela noc. A nocí Svargou kráčel Veles po Nebeském Mléce. I ubíral se do svých paláců. A k Hvězdě Polárce až k samotné Bráně. A tam jsme čekali my, abychom začali zpívat písně a velebit Velese na věky věků, i Jeho chrám, který září velikým množstvím ohňů, a stáli jsme před Bohem jak nevinní beránci.
6. Veles učil naše praotce orat zem, a sít obilí, a žnout, a do snopů vázat na polích sklizně, a postavit snop do příbytku, a uctívat Ho jako Nebeského Otce: jak Otce našeho, i Matku – Slávu.
7. I naslouchali jsme Velesovým věštbám a všechno se naplnilo podle nich, neboť Bohové sdělili všechno o věcech budoucích naší Matce Slávě. A Ona pak, sestupujíc k nám, pak pokaždé řekla, co se má státi. A my proto musíme vřazovati býlí do ohně a přivolávat Slávu i Velese. Neb to oni nás naučili uctívat naše Bohy a vodili nás cestou Pravi.
8. Tak jsme kráčeli, a nebyli jsme darmoedý, nýbrž Slovany – Rusy, kteří oslavují Bohy a proto slynou Slovany.

- Část 1. – **Rodoviči:**

Kapitola II. Bogumírovy časy. Pověsti o Sedmiřící.

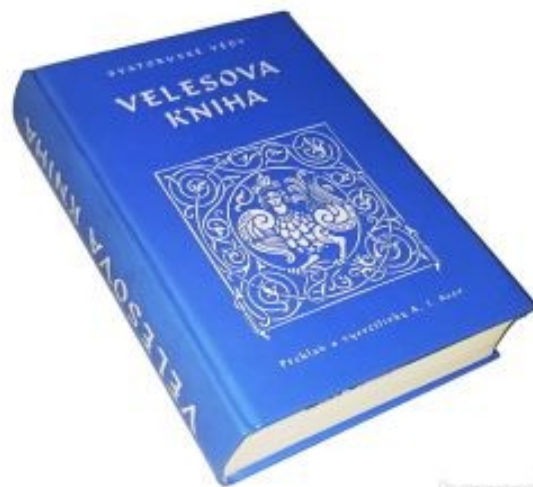
1. Žil v oněch dobách Bogumír – manžel Slávy. A ti měli tři dcery a dva syny. Přivedli svá stáda do stepí a žili si tam v prostřed trav jako za dob našich prapředků.
2. Byli velmi zbožní a naslouchali hlasu Vyšně. A tam jejich máti, které se říkalo Slavuňa, přinášela Bohu v oběť proso.
3. I řekl jim Bogumír sedmého dne (v neděli): „Musíme provdat naše dcery, abychom spatřili vnuky.“ Tak pravil a zapřáhl povoz a jel, kam ho oči vedly. I dojel k dubu vprostřed pole, rozdělal tam oheň a zůstal u něj nocovat. I spatřil za večerního soumraku, jak se k němu blíží tři mužové na koních.
4. I řekli mu: „Bud' zdráv. Zdalipak něčeho hledáš?“ I pověděl jim Bogumír o své starosti. A oni mu odvětili, že oni sami jsou na cestě proto, aby si našli manželky. I vrátil se Bogumír do svých stepí a přivedl svým dcerám tři muže.
5. Odtud se zrodily tři slovanské rody. Odtud pocházejí Drevlané, Kriviči a Polané, neboť jméno první Bogumírovy dcery bylo Dreva, druhé Skreva a třetí Poleva.

6. A Bogumírovi synové se jmenovali – starší Seva a mladší Rus. Od nich vzešli Severjané a Rusi.
7. A oni tři mužové byli tři posli: Utrennik (Jitřník), Poludennik (Poledník) a Večerník.
8. Zrodily se ty rody v Sedmiříčí, kde jsme přebývali za mořem v Kraji Zeleném, když jsme byli pastevci dobytka. A bylo to za dávných časů před naším odchodem ke Karpatské hoře. I bylo to tisíc tři sta roků před Hermanarikem. V té době se urputně bojovalo o břehy Gótského moře, a tam naši praotcové stavěli mohyly z bílého kamení, pod nimiž jsme pochovali své bojary a vojevůdce, kteří padli v bitvě.

2. Lado předává tajemství suriny Kvasurovi a Bogumírovi.

1. Také budeme vyprávět o tom, kterak Kvasura dostal od Bohů tajemství, jak dělat surinu. A právě ona je tím prostředkem k hašení žízně, který máme. A my se musíme na Radogošti vůkol Bohů radovat a plesat a věnce vyhazovat do nebe a zpívat, oslavující Bohy.
2. Kvasura byl muž silný, kterého Bozi obdařovali učením. A tu k němu přišel bůh Lado, přikázal mu nalít med do vody a nechat ho vykvasit na slunci. A tu Slunce-Surja způsobilo, že zkvasil a změnil se v nápoj zvaný surica. A my jej pijeme na počest bohů.

3. A to se událo v předkyjevských dobách. A žil tehdy muž tuze slovutný a začalo se mu říkat Blagomír. A dostal ponaučení od Svarožice, jak činit úlitby zkvašeným nápojem, zvaným surina. A my to tak vykonáváme na našem Radgošti.
 4. A tomuto Blagomírovi se začalo říkat Tvastyr, neboť Ten byl praotcem jeho i všech Slovanů. I tak to bylo o tak to také bude, neboť Bohové vyřkli to jméno.
 5. A tak po sobě zanechal rody, a protože jsou Bohové původci těch rodů, z těch rodů vzešly další rody.
 6. A tak je Svarog Otcem a ostatní jsou Jeho syny. A my jsme se Mu museli podřizovat, stejně jako jsme se podřizovali Rodu-Rodiči, který je Otcem veškerých rodů. A tento rod je rodem reků od Kyje až po Kyjevská knížata.
- /atd./

- dochovaly se zmínky o existenci jakési ***Svantovitovy knihy*** (rus. Svjetovidova), která měla pojednávat o hvězdoprapectví a věštění
- máme i zmínku o ***Hvězdné Koledově knize***
- máme historické zprávy, že Rusové používali **písmo** ještě před **příjetím křesťanství** coby státního náboženství, patrně tím byly míněny runy:
 - např. **smlouvy s Řeky** uvádějí, že byly zapsány také rusky
 - bulharský **mnich Chrabr** uvádí: „*Dříve totiž neměli Slované knih, ale pomocí črt a vrubů počítali a hádali, jsouce pohany. Římskými a řeckými písmeny nutili se psáti slovanskou řeč bez soustavy...*“
 - Slované používali i **řecké a latinské písmo**, ač sám Chrabr dále uvádí, že v řecké a latinské abecedě **chybí znaky** pro leckteré ze slovanských hlásek – ostatně i **Cyryl** musel pro cyrilici vytvořit **38 písmen**, aby tento nedostatek doplnil (navíc Cyryl nezavedl znalost písma, tu již moravští Slované měli, sestavil jim **abecedu** vhodnou pro **slovanské jazyky**)